

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Εξελικτική Ψυχολογία

Ενότητα 8: Αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της
σχολικής ηλικίας I

Ασημίνα Ράλλη

Φιλοσοφική Σχολή

Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

Σχολική Ηλικία

Αναπτυξιακά χαρακτηριστικά
της σχολικής ηλικίας

Σχέδιο μαθήματος

- Σωματική ανάπτυξη και μεταβολή
- Ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων
- Ελλείμματα στη ψυχοκινητική ανάπτυξη
- Υγεία στη μέση παιδική ηλικία

Σχέδιο μαθήματος (2)

- Η γνωστική ανάπτυξη σύμφωνα με τον Piaget: συγκεκριμένη λογική σκέψη
- Γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας
  - Διατήρηση
  - Αρίθμηση
  - (Εναλλακτικές ερμηνείες του συλλογισμού της διατήρησης)
  - Ταξινόμηση
  - Σειροθέτηση

Σχέδιο μαθήματος (3)

- Περιορισμοί της σκέψης του παιδιού της σχολικής ηλικίας
- Ο Piaget και η Εκπαίδευση
- Πολιτισμικές διαφορές στη νοητική ανάπτυξη
- Η γνωστική ανάπτυξη σύμφωνα με τον Vygotsky

Σωματική ανάπτυξη και μεταβολή

Σωματική ανάπτυξη και μεταβολή

- Η ανάπτυξη είναι πιο αργή και σταθερή κατά τη σχολική ηλικία.
- Υπάρχουν ατομικές διαφορές στο ρυθμό ανάπτυξης ανάλογα με το επίπεδο δραστηριότητας, την άσκηση, τη διατροφή, γενετικούς παράγοντες και το φύλο.

Σωματική ανάπτυξη και μεταβολή (2)

Εσωτερικές μεταβολές

- Σωματικές αναλογίες
- Ωρίμανση του σκελετού
- Λίπος και μυϊκός ιστός
- Η ανάπτυξη του εγκεφάλου

Σωματική ανάπτυξη και μεταβολή (3)

Σωματικές αναλογίες

- Το παιδί δίνει την εντύπωση του «ψηλολέεκα».
- Τα οστά του προσώπου αλλάζουν, το σχήμα του προσώπου επιμηκύνεται, γίνεται πιο στενό και πιο αδύνατο.

Σωματική ανάπτυξη και μεταβολή (4)

Ωρίμανση του σκελετού

- Τα οστά γίνονται μακρύτερα καθώς το σώμα επιμηκύνεται και διευρύνεται.
- Επεισόδια δυσκαμψίας και πόνου προκαλούνται από την ανάπτυξη του σκελετού και συνήθως εμφανίζονται κατά τη διάρκεια της νύχτας.

Σωματική ανάπτυξη και μεταβολή (5)

- Η υπερβολικά σκληρή σωματική άσκηση μπορεί να προκαλέσει τραυματισμούς επειδή ο σκελετός και οι κλειδώσεις δεν είναι ώριμες.
- Τα βρεφικά δόντια χάνονται γύρω στα 6 με 7 χρόνια.

Σωματική ανάπτυξη και μεταβολή (6)

Λίπος και μυϊκός ιστός

- Η εναπόθεση λίπους μειώνεται σταδιακά μέχρι την ηλικία των 6 έως 8 ετών. Η μείωση του λίπους είναι περισσότερο εμφανής στα αγόρια.
- Και στα δύο φύλα, οι μύες αυξάνονται σε μήκος, πλάτος και εύρος (Nichols, 1990).
- Η δύναμη των αγοριών και κοριτσιών είναι συγκρίσιμη καθ'όλη τη διάρκεια της μέσης παιδικής ηλικίας.

Σωματική ανάπτυξη και μεταβολή (7)

Η ανάπτυξη του εγκεφάλου

- Έως την ηλικία των 8 ετών, ο εγκέφαλος έχει το 90% του μεγέθους ενός ενηλίκου.
- Η ανάπτυξη του εγκεφάλου συμβάλλει σε πιο αποτελεσματική λειτουργία της σκέψης.

Ανάπτυξη των ΚΙΝΗΤΙΚΩΝ
δεξιοτήτων

Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων

Η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων

Αδρές κινητικές δεξιότητες

- Έως την ηλικία των 5 ετών οι κινητικές δεξιότητες έχουν εδραιωθεί.
- Τα παιδιά σχολικής ηλικίας αποκτούν ενδιαφέρον για τα αθλήματα και επικίνδυνα κόλπα.

Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων (2)

Λεπτές κινητικές δεξιότητες

- Οι λεπτές κινητικές δεξιότητες εξαρτώνται από τις δεξιότητες που διδάσκονται στους παιδικούς σταθμούς και στα νηπιαγωγεία.
- Οι περισσότερες λεπτές κινητικές δεξιότητες που απαιτούνται για τη γραφή αναπτύσσονται μέχρι την ηλικία των 6 και 7 ετών.

Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων (3)

- Τα παιδιά αρχίζουν να ελέγχουν το σώμα τους και κατακτούν την αίσθηση της ικανότητας και της αυτοεκτίμησης καθώς και την αποδοχή των συνομηλίκων.
- Τα αδέξια παιδιά χωρίς καλό συντονισμό, εξαιρούνται από τις ομαδικές δραστηριότητες και μπορεί να αισθάνονται απόρριψη.

Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων (4)

- Πλευρίωση
- Το σχολείο πρέπει να μεριμνήσει ώστε το παιδί να είναι ελεύθερο να χρησιμοποιεί το χέρι της προτίμησής του.
- Η πιεσμένη δεξιοχειρία μπορεί να προκαλέσει διαταραχές.

Ελλείμματα
στην ψυχοκινητική ανάπτυξη

Ελλείμματα στην ψυχοκινητική ανάπτυξη

Οπτικοκινητική αντίληψη

- Ο βαθμός της ψυχοκινητικής ανάπτυξης βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τη νευρολογική του ωριμότητα.
- Διάφορες μορφές ειδικών μαθησιακών δυσκολιών συνοδεύονται και με ελλείμματα στον ψυχοκινητικό τομέα.

Ελλείμματα στην ψυχοκινητική ανάπτυξη (2)

ΕΤΣΙ

- Χρησιμοποιούνται ψυχομετρικές κλίμακες για τη διάγνωση ανεπαρκειών στον ψυχοκινητικό τομέα.
- Π.χ. ΚΛΙΜΑΚΑ οπτικοκινητικής αντίληψης του Kephart

Ελλείμματα στην ψυχοκινητική ανάπτυξη (3)

Η κλίμακα οπτικοκινητικής αντίληψης του Kerhart περιλαμβάνει αξιολόγηση των παρακάτω:

- Συντονισμού κινήσεων του σώματος
- Συντονισμού ματιού-χεριού
- Ισορροπίας
- Ρυθμικής κίνησης
- Προσανατολισμού στο χώρο
- Σωματικού ειδώλου
- Επιδεξιότητας των χεριών και των δακτύλων

Υγεία στη μέση παιδική ηλικία

Υγεία στη μέση παιδική ηλικία

A. Ασθένειες

B. Οστεομυϊκές ανωμαλίες

Γ. Ατυχήματα και τραυματισμοί

Δ. Ασφάλεια στο διαδίκτυο

Ε. Ψυχολογικές διαταραχές

Υγεία στη μέση παιδική ηλικία (2)

Κυριότερα προβλήματα:

- Άσθμα
- Τερηδονισμένα δόντια
- Ανωμαλίες στην όραση
- Παχυσαρκία

Υγεία στη μέση παιδική ηλικία (3)

Παχυσαρκία

- Σύνηθες πρόβλημα για ορισμένα αναπτυσσόμενα έθνη.
- ΗΠΑ (-1990-) το 14% των παιδιών ηλικίας 6-11 ετών ήταν παχύσαρκα.
- Το 70% των παχύσαρκων παιδιών (10-13 ετών) θα εξακολουθήσουν να είναι υπέρβαροι ως ενήλικες (Epstein & Wing, 1987).

Υγεία στη μέση παιδική ηλικία (4)

- Παράγοντες που μπορεί να οδηγήσουν στην παχυσαρκία είναι:
  1. Γενετικοί παράγοντες
  2. Περιβαλλοντικοί παράγοντες
- Η παχυσαρκία μπορεί να έχει σοβαρές κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις με αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας αρνητικής αυτό εικόνας.

Υγεία στη μέση παιδική ηλικία (5)

B. Οστεομυικές ανωμαλίες

- Κατά τη σχολική ηλικία γίνονται εμφανείς οι παθήσεις που αναφέρονται στην οστεομυική κατασκευή (λόρδωση, κύφωση, σκολίωση, πλατυποδία κλπ).

Υγεία στη μέση παιδική ηλικία (6)

Γ. Ατυχήματα και τραυματισμοί

- Τα ατυχήματα και ιδιαίτερα τα τροχαία ατυχήματα αποτελούν την αιτία
- για τους περισσότερους παιδικούς θανάτους
- και τη βασική αιτία σωματικής αναπηρίας κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας.

Υγεία στη μέση παιδική ηλικία (7)

Μέτρα προφύλαξης από τα ατυχήματα

Αυτοπροστασία

- Οι γονείς θα πρέπει να βοηθήσουν το παιδί να αποκτήσει την ικανότητα για αυτοπροστασία.
- Να το διδάξουν τους κοινούς κανόνες ασφαλείας και να το βοηθήσουν να συνειδητοποιήσει τη σημασία τους.

Υγεία στη μέση παιδική ηλικία (8)

- Σημαντικότερες αιτίες θανάτου στις ΗΠΑ. Ηλικίες 5-14 ετών (σε χίλιους θανάτους ανά έτος).
- Πνευμονία: 0.4%
- Καρδιοπάθειες: 1,1%
- Συγγενείς ανωμαλίες: 1,2%
- Καρκίνος: 2,7%
- Αυτοκτονία: 0,8%
- Ανθρωποκτονία: 1,2%
- **Ατυχήματα: 8,7%**

Υγεία στη μέση παιδική ηλικία (9)

Δ. Ασφάλεια στο διαδίκτυο

- Αποτελεί την πιο πρόσφατη απειλή για την ασφάλεια των παιδιών της σχολικής ηλικίας.
- Ασφαλέστερη προφύλαξη είναι η στενή γονική εποπτεία.

Υγεία στη μέση παιδική ηλικία (10)

Ε. Ψυχολογικές διαταραχές

- Κατάθλιψη
- Παιδιά με ειδικές ανάγκες
  - Αισθητηριακές δυσκολίες
  - Μαθησιακές δυσκολίες
  - ΔΕΠ-Υ

Η γνωστική ανάπτυξη του παιδιού
σχολικής ηλικίας σύμφωνα με τη
θεωρία του Piaget

Η γνωστική ανάπτυξη του παιδιού σχολικής ηλικίας σύμφωνα με τη θεωρία του Piaget

- **Οι συγκεκριμένες νοητικές πράξεις** είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα της νοημοσύνης του παιδιού ηλικίας 7-12 ετών.
- Η συγκεκριμένη λογική σκέψη περιλαμβάνει την εφαρμογή λογικών πράξεων για την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων.
- Αυτού του είδους η σκέψη επιτρέπει στο παιδί να συνδυάζει, να ξεχωρίζει, να ταξινομεί και να μετασχηματίζει αντικείμενα στο μυαλό του.

Η γνωστική ανάπτυξη του παιδιού σχολικής ηλικίας σύμφωνα με τη θεωρία του Piaget (2)

Οι συγκεκριμένες νοητικές πράξεις μετασχηματίζουν όλες τις πλευρές της ψυχολογικής λειτουργίας.

- Ο φυσικός κόσμος γίνεται πιο προβλέψιμος.
- Η σκέψη γίνεται πιο οργανωμένη και πιο ευέλικτη.
- Αλλάζει η κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών.

Η γνωστική ανάπτυξη του παιδιού σχολικής ηλικίας σύμφωνα με τη θεωρία του Piaget (3)

- Αλλάζει η κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών:
  - κατανοούν πώς να παίζουν παιχνίδια σύμφωνα με κανόνες.
  - κατανοούν καλύτερα τους κοινωνικούς και ηθικούς κανόνες.
- Δεν παγιδεύονται στη δική τους οπτική γωνία και μπορούν καλύτερα να ερμηνεύσουν τις προθέσεις των άλλων. Έτσι η ποικιλία των κοινωνικών τους σχέσεων αυξάνεται.

Τα γνωστικά επιτεύγματα του
παιδιού της σχολικής ηλικίας

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας

- Το παιδί της σχολικής ηλικίας λύνει 4 είδη γνωστικών προβλημάτων:
  - Διατήρηση
  - Αρίθμηση
  - Ταξινόμηση
  - Σειροθέτηση

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (2)

Διατήρηση

- Κατανόηση ότι οι ιδιότητες ενός αντικειμένου ή μιας ουσίας παραμένουν οι ίδιες, ακόμη και αν η εμφάνισή τους μπορεί να έχει αλλοιωθεί κατά κάποιον επιφανειακό τρόπο.

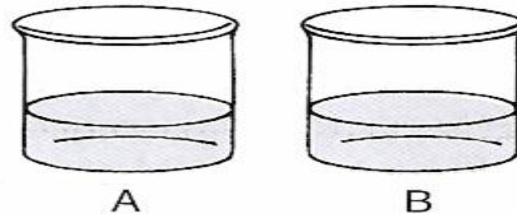
Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (3)

Piaget

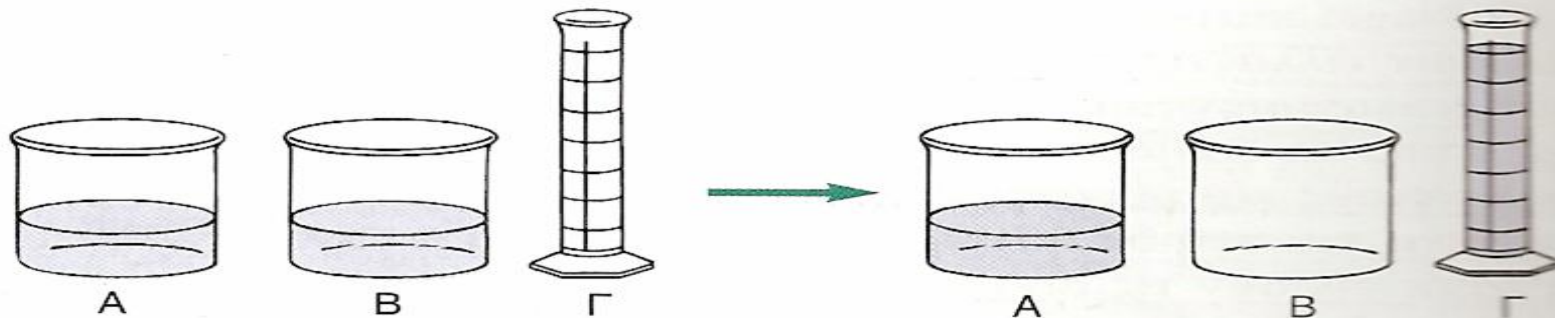

concrete operational child.mp4

Βήμα 1: Παρουσιάστε δύο δοχεία με ίδια ποσότητα υγρού.

Βήμα 2: Παρουσιάστε ένα ψηλότερο, λεπτότερο δοχείο και μεταφέρετε σε αυτό το περιεχόμενο του B.

Βήμα 3: Ρωτήστε: «Ποιο δοχείο έχει περισσότερο υγρό, το A ή το Γ; Ή μήπως περιέχουν την ίδια ποσότητα;»

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (4)

- **Λογική λειτουργία της Ταυτότητας**

Το παιδί συνειδητοποιεί ότι μια αλλαγή που περιορίζεται στην εξωτερική εμφάνιση δεν αλλάζει τις ενεχόμενες ποσότητες

- Χρησιμοποιούν διάφορα επιχειρήματα που δείχνουν ότι κατανοούν τις λογικές σχέσεις ανάμεσα στις αλλαγές.

«Ήταν ίδια στην αρχή και δεν προστέθηκε τίποτα, έτσι είναι ίδια και τώρα».

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (5)

- **Λογική λειτουργία της Αντιστάθμισης**

Το παιδί αντιλαμβάνεται πως οι αλλαγές σε μια πτυχή ενός προβλήματος σχετίζονται με αλλαγές σε μια άλλη του πτυχή.

«Το υγρό είναι πιο ψηλά, αλλά το δοχείο είναι λεπτότερο».

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (6)

- **Νοητική πράξη της Αντιστρεψιμότητας**

Το παιδί μπορεί να σκεφτεί διεξοδικά μια πράξη και μετά να την αντιστρέψει.

«Αν το ξαναχύσεις στο πρώτο δοχείο, θα δεις ότι είναι το ίδιο».

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (7)

Αρίθμηση

- **Διατήρηση του αριθμού**

Η ικανότητα να αναγνωρίζουν τα παιδιά μια προς μια τις αντιστοιχίες μεταξύ δύο σειρών αντικειμένων, παρόλη τη διαφορά στα μεγέθη των αντικειμένων ή τη θέση τους στο χώρο.

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (8)

Ginsburg, 1977

Piagetian Tasks seirothetisi.mp4

Στάδιο 1:
Σειρά του παιδιού

K	Q	J	4	7	4	A
K	Q	J	4	7	4	A

Σειρά του ερευνητή

10	2	6	7	K	Q	J
10	2	6	7	K	Q	J

(α)

Στάδιο 2:
Σειρά του παιδιού

K	Q	J	4	7	4	A
K	Q	J	4	7	4	A

Σειρά του ερευνητή

10	2	6	7	K	Q	J
10	2	6	7	K	Q	J

(β)

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (9)

Αυτοί οι τρόποι κατανόησης δείχνουν ότι τα παιδιά έχουν φτάσει σε ένα

νέο επίπεδο γνωστικής ανάπτυξης που χαρακτηρίζεται από την εμφάνιση της λογικής σκέψης.

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (10)

Ταξινόμηση

- Τα παιδιά 7-8 ετών έχουν οργανωμένη εννοιολογική γνώση για να κατατάξουν στη σκέψη τους ότι βλέπουν στον κόσμο.
- Μπορούν να σχηματίζουν λογικές τάξεις τις οποίες εντάσσουν σε ευρύτερα ιεραρχικά συστήματα.

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (11)

Πείραμα Piaget

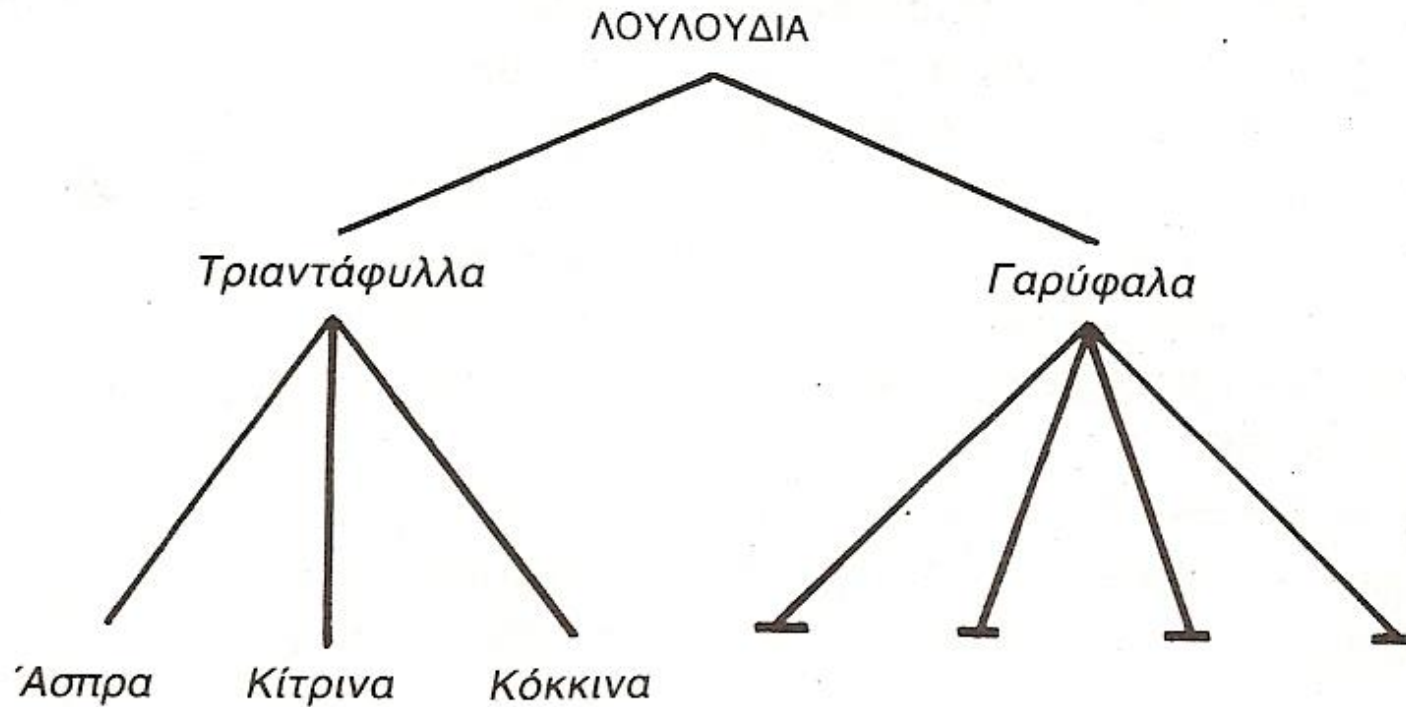
Παιδί 7 ετών:

- ομαδοποιεί χωριστά τις εικόνες με λουλούδια από τις εικόνες χωρίς λουλούδια.
- δημιουργεί υποκατηγορίες σε ένα πλήρες ιεραρχικό σύστημα και κατανοεί τις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων βαθμίδων στην ταξινόμηση.
- Τάση των παιδιών για συλλογές.

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (12)

Ιεραρχική οργάνωση των τάξεων

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (13)

Σειροθέτηση

- Ο Piaget διακρίνει δύο είδη σειροθετήσεων

(α) απλή σειροθέτηση

- η σειροθέτηση των διαφορών γίνεται σε ανιούσα ή κατιούσα σειρά ως προς μια μόνο διάσταση.

(β) πολλαπλή σειροθέτηση

- η διευθέτηση των διαφορών σε ανιούσα ή κατιούσα σειρά γίνεται ως προς δύο διαστάσεις συγχρόνως.

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (14)

Απλή Σειροθέτηση

- 3-4 ετών: τυχαία τοποθέτηση των αντικειμένων σε μια σειρά.
- 5-6 ετών: τα παιδιά τοποθετούν τα αντικείμενα επιτυχώς μερικές φορές αλλά μετά από πολλές δοκιμές και αποτυχίες.
- 7-12 ετών: Προβαίνει σε επιτυχείς σειροθετήσεις χωρίς δοκιμές και αποτυχίες.

Τα γνωστικά επιτεύγματα του παιδιού της σχολικής ηλικίας (15)

Πολλαπλή Σειροθέτηση

- Προσχολική ηλικία: δεν είναι δυνατή.
- Μετά το 7ο έτος: εμφανίζεται η ικανότητα πολλαπλής σειροθέτησης.

Περιορισμοί της σκέψης
του παιδιού της σχολικής ηλικίας

Περιορισμοί της σκέψης του παιδιού της σχολικής ηλικίας

- Η σκέψη του παιδιού παραμένει συγκεκριμένη.
- Το παιδί της σχολικής ηλικίας στην προσπάθειά του να γνωρίσει τα πράγματα εξετάζει τα διάφορα χαρακτηριστικά ενός ερεθίσματος (μάζα, βάρος, μήκος, χρόνος, κλπ.) χωριστά το ένα από το άλλο και όχι όλα μαζί.
- Οριζόντια κλιμάκωση μέσα στο ίδιο εξελικτικό στάδιο.
- Διατήρηση της ποσότητας (7ο-8ο έτος)
- Διατήρηση του βάρους (9ο-10ο έτος)
- Διατήρηση του όγκου (11ο-12ο έτος)

Ο Piaget και η Εκπαίδευση

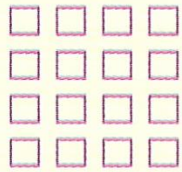
Ο Piaget και η Εκπαίδευση

- Πολλές από τις βασικές έννοιες του Piaget έχουν εφαρμοστεί στην εκπαίδευση, ιδιαίτερα στη φυσική και στα μαθηματικά. Π.χ.
- Χρήση συγκεκριμένων αντικειμένων για τη διδασκαλία παιδιών 5-7 ετών.
- Παράδειγμα: ταξινόμηση αντικειμένων σε απλά σχήματα.
- Η πρόσθεση και η αφαίρεση απαιτούν την κατανόηση της αναστρεψιμότητας ($5+8 = 13$, $13-5 = 8$).

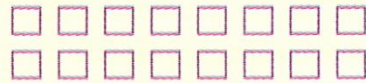

Ο Piaget και η Εκπαίδευση (2)

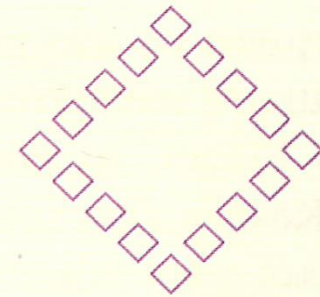
Χωρικές ταξινομήσεις

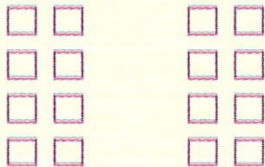
ταξινόμηση 4x4

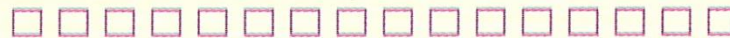
ταξινόμηση 2x8

16 κύβοι σε ένα ανοικτό σχέδιο

Δύο «πύργοι» των 8

ταξινόμηση 1x16

Πολιτισμικές διαφορές
στη γνωστική ανάπτυξη

Πολιτισμικές διαφορές στη γνωστική ανάπτυξη

- Η αξιολόγηση της ανάπτυξης των παιδιών δεν μπορεί να θεωρηθεί έγκυρη,

εάν δεν ληφθούν υπόψη οι δραστηριότητες που βιώνουν τα παιδιά μέσα στο δικό τους πολιτισμό.

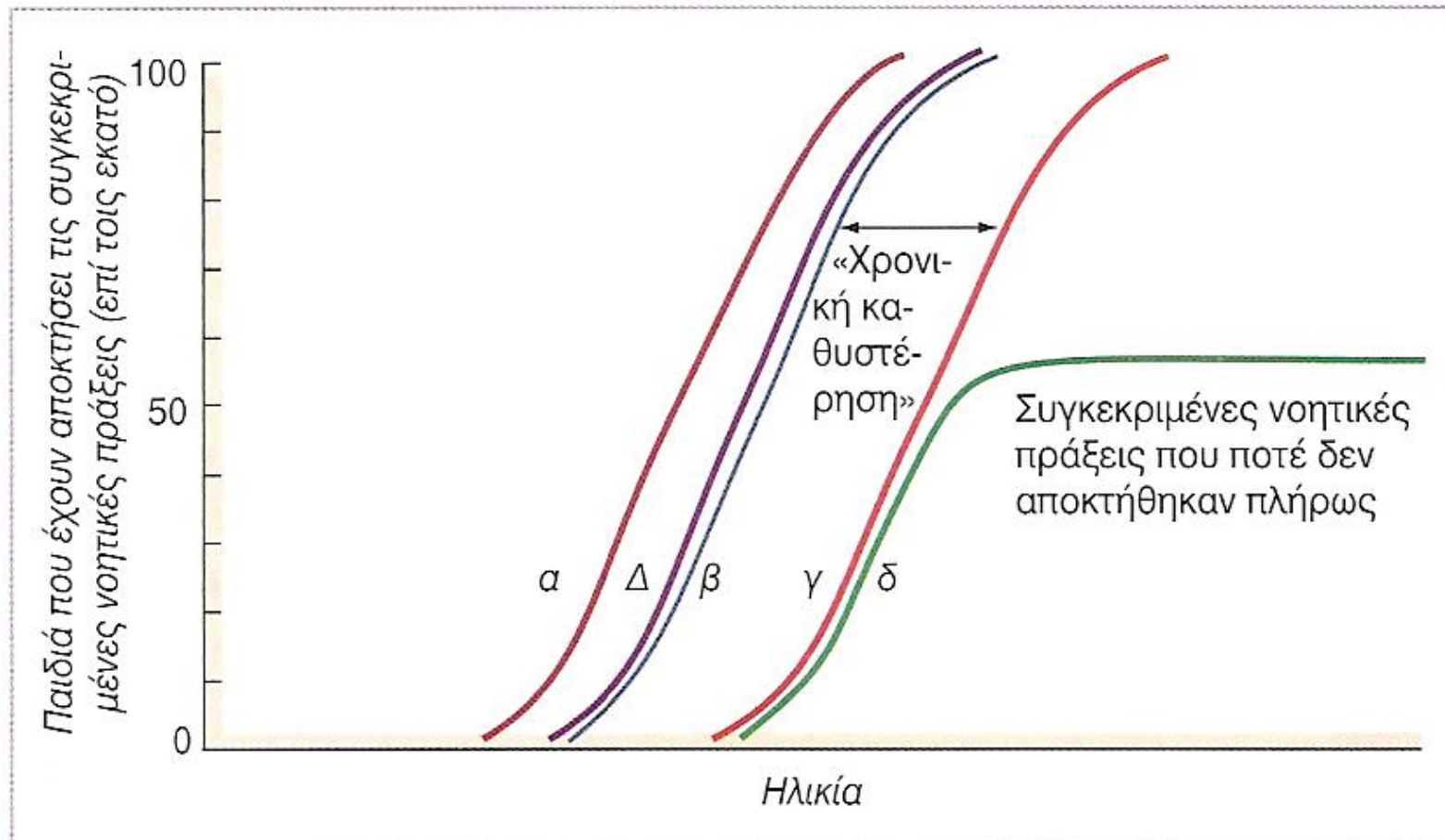
Πολιτισμικές διαφορές στη γνωστική ανάπτυξη (2)

ΩΣΤΟΣΟ

- Ο Piaget (1966) υπέθεσε ότι τα παιδιά σε όλο τον κόσμο τελικά φτάνουν στο επίπεδο των συγκεκριμένων νοητικών πράξεων.
- Ο πολιτισμός επηρεάζει μόνο το ρυθμό της ανάπτυξης (καμπύλες α,β,γ).

Υποθετικές καμπύλες που αντιπροσωπεύουν το % παιδιών που απέκτησαν τις συγκεκριμένες νοητικές πράξεις

Πολιτισμικές διαφορές στη γνωστική ανάπτυξη (3)

Πιθανά προβλήματα διαπολιτισμικών μελετών

(α) δεν ήταν εξοικειωμένα με το πειραματικό περιβάλλον ή

(β) το περιεχόμενο των ασκήσεων των συλλογισμών συνδέεται με τομείς που έχουν εμπειρία τα παιδιά των βιομηχανικά ανεπτυγμένων χωρών ή

(γ) οι ερευνητές δεν έκαναν σαφείς τις προθέσεις τους σε μια άγνωστη γλώσσα κι έναν άγνωστο πολιτισμό.

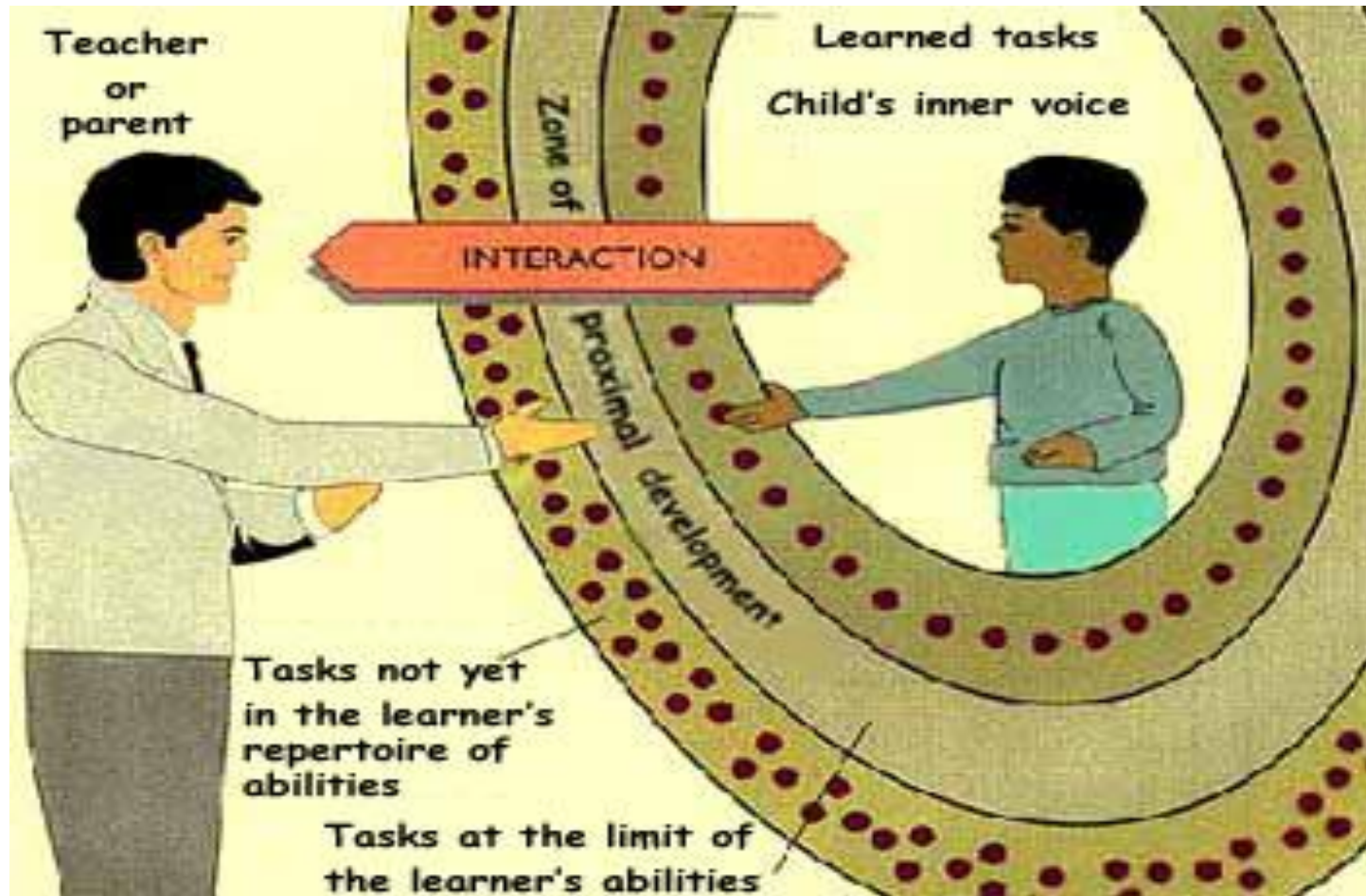
Vygotsky και γνωστική ανάπτυξη

Vygotsky και γνωστική ανάπτυξη

- Η γνωστική ανάπτυξη επιτυγχάνεται μέσω της έκθεσης του παιδιού σε πληροφορίες που βρίσκονται εντός της ατομικής του περιοχής εγγύτερης ανάπτυξης.
- Περιοχή εγγύτερης ανάπτυξης: το επίπεδο στο οποίο το παιδί μπορεί, όχι όμως εντελώς να κατανοήσει το έργο

Vygotsky και γνωστική ανάπτυξη (2)

Vygotsky και γνωστική ανάπτυξη (3)

Πολλά καινοτόμα προγράμματα έχουν επηρεαστεί από τη θεωρία του Vygotsky
(συνεργατική μάθηση)

Vygotsky.mp4

Τέλος ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Ασημίνα Ράλλη 2015. Ασημίνα Ράλλη. «Εξελικτική Ψυχολογία. Αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της σχολικής ηλικίας Ι». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/PPP1>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

"Η δομή και οργάνωση της παρουσίασης, καθώς και το υπόλοιπο περιεχόμενο, αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία της συγγραφέως και του Πανεπιστημίου Αθηνών και διατίθενται με άδεια Creative Commons Αναφορά Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή Έκδοση 4.0 ή μεταγενέστερη.

Οι εικόνες/φωτογραφίες που περιέχονται στην παρουσίαση αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία τρίτων. Απαγορεύεται η αναπαραγωγή, αναδημοσίευση και διάθεσή τους στο κοινό με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς τη λήψη άδειας από τους δικαιούχους. "

